

Handläggare: Camilla Andersson
E-post: camilla.andersson@tomelilla.se
Telefon: 0417-180 00
Diarienummer: Fn 2023.97
27 december 2023

Remissvar- Ett förtydligt brottsförebyggande ansvar för socialnämnden

Förslagen i promemorian är en komplettering till betänkandet En hållbar socialtjänst – En ny socialtjänstlag (SOU 2020:47). Lagändringarna föreslås träda i kraft samtidigt som eventuella ändringar med anledning av förslagen i det betänkandet träder i kraft.

Nedan följer en sammanfattning samt yttrande på förslaget till förändring i den nya socialtjänstlagen.

Socialdepartementet har lämnat förslag till ändring i socialtjänstlagen som syftar till att förtydliga socialnämndens ansvar för brottsförebyggande arbete. I förslaget framgår det att socialnämnden ska arbeta aktivt för att förebygga och motverka kriminalitet i samtliga åldersgrupper, i synnerhet hos barn och unga. Det brottsförebyggande arbetet ska ske kunskapsbaserat och effektivt med fokus på social prevention, det vill säga genom insatser som påverkar den enskilda individens risk och benägenhet att begå brott eller återfalla i brott. Förslaget tydliggör även behovet av ändamålsenliga insatser och ett ökat fokus på manualbaserade metoder och standardiserade bedömningsmetoder. Den nya lagstiftningen tar inte bort det brottsförebyggande ansvaret från andra huvudmän, men betonar vikten av socialnämndens behov av samverkan med andra aktörer på nationell, regional och lokal nivå.

Den 1 juli 2023 trädde Lag (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete i kraft, vilket ställde andra krav på kommunens brottsförebyggande arbete. Bland annat ska ett strategiskt råd som samlar ledande befattningar i kommunen finnas. I Tomelilla har ett sådant råd skapats där familjenämnden (socialnämnden) är en viktig samverkanspart. I utredningen till lagen framgår det att det brottsförebyggande arbetet ska syfta till att dels påverka de omständigheter i själva situationen som gör att personer väljer att begå brott (situationell prevention), dels

genom social prevention. Trots att det kommunövergripande brottsförebyggande arbetet i kommunen kommer att behöva innehålla åtgärder som både är situationella och sociala, fokuserar dessa åtgärder framför allt på strukturer och grupper och sällan enskilda individer till följd av den lagstadgade lägesbilden. Det finns således en risk för att de individbaserade insatserna kopplat till kriminalitet faller bort i de kommunövergripande diskussionerna. **Ur detta perspektiv kan ett förtydligande i lagstiftningen gällande socialnämndens ansvar bidra till att det individbaserade perspektivet inte prioriteras bort.**

Vidare förespråkar den lagstiftningen att kommunens brottsförebyggande arbete ska vara kunskapsbaserat och effektivt, vilket också framgår i förslaget till ändring i socialtjänstlagen. Att det förebyggande arbetet inom socialnämnden ska bedrivas i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet bidrar till att det kunskapsbaserade arbetet i större utsträckning implementeras i kommunens olika nämnder och inte enbart genom kommunstyrelsen. **Det är dock viktigt att det löpande avsätts medel för kunskapsutveckling och kompetenshöjning inom vetenskapligt beprövade metoder, så att kompetensen i verksamheten inte faller bort över tid i samband med exempelvis hög personalomsättning eller på grund av bristande resurser.**

I promemorian föreslås bland annat universella insatser för att förebygga normbrytande beteende och kriminalitet, däribland tidiga insatser, föräldraskapsstöd och uppsökande verksamhet. Detta är insatser som både kan genomföras självständigt inom socialtjänstens verksamhet och som en åtgärd till följd av kommunens lagstadgade brottsförebyggande arbete. Insatserna är sällan något som kan genomföras som en isolerad aktivitet inom socialtjänsten, utan kräver samverkan med bland annat skola. I mindre kommuner med begränsade resurser finns det därför en risk för att denna typ av förebyggande arbete prioriteras bort, i synnerhet eftersom flera verksamheter behöver avsätta resurser för arbetet. **Ett lagstiftat ansvar för det förebyggande arbetet kan således innebära att fokus riktas mot förebyggande insatser i större utsträckning, vilket gynnar det kommunöverskridande arbetet i stort.**

Samtidigt riskerar förslaget till ändring att socialnämndens medverkan i det kommunövergripande brottsförebyggande arbetet prioriteras bort till följd av ett förtydligande i ansvar, alternativt att ansvaret för det brottsförebyggande arbetet i sin helhet förflyttas till socialnämnden. Detta ses särskilt som en risk i små kommuner med begränsade resurser, där den ekonomiska kompensationen till följd av Lag (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete inte är proportionerlig till det arbete som lagstiftningen kräver. **Bedömningen av att ett förtydligat ansvar för socialnämnden enbart kommer ha en marginell påverkan på kommunens ekonomi ses inte som sannolikt, eftersom bedömningen utgår från att kompetensutveckling enbart behöver ske i samband med omställning till den nya socialtjänstlagen och att eventuella ekonomiska konsekvenser kan lösas genom samverkan. Detta ställer således**

krav på att det finns andra forum som kan bära de kostnader och resurser som en eventuell samverkan skulle kräva, men också att flera kommuner eller verksamheter gör samma bedömning och prioritering i det förebyggande arbetet. Socialnämnder i mindre kommuner med begränsade resurser behöver såldes prioritera mellan olika intresseområden, vilket kan bidra till att det kunskapsbaserade och effektiva arbetet i längden inte upprätthålls och att klyftorna mellan större och mindre kommuner ökar.

I mindre kommuner finns det även en risk för att andra verksamheter inom kommunens ansvarsområde, exempelvis skola, inte har de resurser som krävs för att möta upp socialtjänstens förtydligande ansvar. Tomelilla är även en kommun som till stor del påverkas av bristande resurser hos den polisiära verksamheten och **det finns en tendens att regionala myndigheter i högre utsträckning prioriterar större kommuner med en annan problembild. Detta kan innebära svårigheter för socialnämndens förmåga att uppfylla de krav de förtydligade ansvaret kräver.**

I förslaget framgår en utmaning gällande förhållandet till gruppen unga vuxna. Det saknas i och med detta förslag en tydlighet i förhållande till ansvar. Naturligtvis ska ansvaret vara tydligare formulerat i förhållande till barn. Men gruppen unga vuxna står för en del självmord och en del kriminalitet och **därför bör en generell bestämmelse om socialnämndens ansvar i det brottsförebyggande arbetet införas i socialtjänstlagen.**

Sammanfattningsvis är det lämnade förslaget till ändring i socialtjänstlagen positivt ur ett övergripande brottsförebyggande perspektiv, särskilt efter förslaget innebär ett ökat kunskapsbaserat arbete. De ekonomiska konsekvenserna av förtydligandet behöver dock ses över med ett särskilt fokus på implementering av ändringen i mindre kommuner.

Med vänlig hälsning

Camilla Andersson
Socialchef
Stöd och omsorg